

<https://www.unian.ua/society/ukrajinciv-zgvaltuvali-rosiyskoyu-movoyu-nicoy-rozprovala-chomu-v-ukrajini-z-yavivsyia-surzhik-novini-ukrajini-11606218.html> (дата звернення: 29.03.26)

4. Успадковані стереотипи про українську мову: як відбувалася русифікація Півдня та Сходу країни [Електронний ресурс] // Суспільне Новини. – Режим доступу: <https://suspilne.media/zaporizhzhia/676604-uspakovani-stereotipi-pro-ukrainsku-movu-ak-vidbuvalasa-rusifikacia-pivdna-ta-shodu-krajini-intervu-z-istorikom/> (дата звернення: 29.03.26)

Мельніченко Юлія – старша лаборантка
кафедри українознавства та суспільних наук
Миколаївського національного аграрного
університету

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЧИ ЗАСМІЧЕННЯ? РОЛЬ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Сучасна українська мова перебуває в умовах активних змін, зумовлених процесами глобалізації, інформатизації та міжкультурної комунікації. Одним із найпомітніших явищ є зростання кількості іншомовних запозичень, передусім із англійської мови. Це викликає неоднозначні оцінки серед мовознавців і носіїв мови: з одного боку, запозичення розглядають як природний шлях розвитку лексики, з іншого – як загрозу мовній самобутності. Актуальність дослідження полягає у необхідності з'ясувати роль іншомовної лексики в сучасній українській мові та визначення меж її доцільного використання. Метою дослідження є аналіз функцій запозичених слів, шляхів їх утворення і причин поширення, впливу на мовну норму з урахуванням конкретних мовних прикладів.

Запозичення як мовне явище не є новим для української мови. У різні історичні періоди вона активно засвоювала лексику з інших мов. У ХХІ столітті домінуючим джерелом запозичень стала англійська мова, що пов'язано з її статусом глобальної мови науки, технологій і бізнесу.

Основними причинами поширення іншомовної лексики є поява нових понять, вплив медіа та прагнення до мовної економії. Наприклад, у сфері інформаційних технологій активно вживаються слова *стартап* (укр. початковий проєкт, нове підприємство), *дедлайн* (укр. кінцевий термін), *фриланс* (укр. позаштатна робота). У багатьох випадках іншомовні варіанти є коротшими або звичнішими в професійному середовищі.

Важливим аспектом дослідження є шляхи утворення запозичень у сучасній українській мові. Серед них можна виділити кілька основних:

- пряме (фонетичне) запозичення – передавання іншомовного слова з урахуванням фонетичних норм української мови: *лайк* (від англ. like), *пост* (від post), *блогер* (від blogger).

- калькування – буквальний переклад складових іншомовного слова або виразу: *хмарні технології* (від *cloud technologies*), *соціальна мережа* (від *social network*).
- напівкальки (гібридні утворення) – поєднання іншомовного кореня з українськими афіксами: *залайкати*, *запостити*, *репостити*, де іншомовна основа поєднується з українськими словотворчими засобами.
- семантичні запозичення – перенесення нового значення на вже існуюче українське слово: слово *друг* у значенні «контакт у соціальній мережі» під впливом англ. *friend*.

У сфері бізнесу та повсякденного спілкування поширені такі запозичення, як *менеджер* (укр. керівник, управлінець), *івент* (укр. захід, подія), *бренд* (укр. торгова марка). Часто іншомовні слова витісняють українські відповідники навіть тоді, коли останні є цілком зрозумілими та усталеними.

Окрему групу становлять слова, пов'язані з цифровою культурою та соціальними мережами: *лайк* (укр. вподобання), *пост* (укр. допис), *сторис* (укр. історія, коротке повідомлення), *блогер* (укр. автор блогу). У цих випадках запозичення часто закріплюються через масове використання і стають частиною повсякденного мовлення.

Функціонально запозичення виконують номінативну роль (називають нові явища), а також можуть уточнювати значення. Наприклад, слово *стартап* не повністю тотожне словосполученню *нове підприємство*, оскільки має додатковий відтінок інноваційності та ризикованості. Подібно, *бренд* може означати не лише торгову марку, а й імідж та репутацію.

Водночас надмірне використання іншомовної лексики без потреби може ускладнювати комунікацію. Наприклад, заміна звичних слів (*зустріч* → *мітинг*, *знижка* → *дискаунт*, *розклад* → *таймлайн*) не завжди є виправданою і може створювати бар'єри для розуміння.

Важливим є процес адаптації запозичень. Багато слів уже підпорядковуються нормам української мови: відмінюються (*лайка*, *лайку*), утворюють похідні (*залайкати*, *репостити*), що свідчить про їх інтеграцію в мовну систему.

Отже, іншомовні запозичення є природним і необхідним елементом розвитку сучасної української мови. Вони дозволяють швидко реагувати на нові явища та забезпечують ефективну комунікацію в глобалізованому світі. Проте важливо розрізняти доцільне та надмірне використання запозичень. Якщо іншомовне слово заповнює лексичну прогалину або передає специфічне значення (*стартап*, *блогер*), його вживання є виправданим. Якщо ж існує точний і зрозумілий український відповідник (*подія*, *керівник*, *допис*), перевагу варто надавати саме йому.

Таким чином, гармонійний розвиток української мови можливий за умови збереження балансу між власними мовними ресурсами та

запозиченнями, а також свідомого ставлення мовців до вибору лексичних засобів.

Література

1. Бондаренко Н. В. Іншомовні запозичення в сучасній українській мові: тенденції та перспективи розвитку // *Мовознавство*. 2021. № 3. С. 45–52.
2. Городенська К. Г. Сучасні мовні норми та їх трансформація в умовах запозичень // *Українська мова і література в школі*. 2023. № 4. С. 10–15.
3. Масенко Л. Т. Українська мова в умовах глобалізації // *Українська мова*. 2022. № 1. С. 5–17.
4. Стишов О. А. Новітні лексичні процеси в українській мові: англіцизми та їх адаптація // *Філологічні науки*. 2022. № 2. С. 30–38.
5. Український правопис / НАН України. Київ: Наукова думка, 2021.
6. Шевченко Л. І. Англіцизми в сучасній українській мові: функціонально-стилістичний аспект // *Лінгвістичні студії*. 2023. Вип. 45. С. 120–128.

Рускуліс Лілія – д-рка пед. н., професорка, в.о. завідувачки кафедри української мови, літератури та методики навчання Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова.

Григоренко Аліна – студентка філологічного факультету Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, спеціальність А4 Середня освіта (Українська мова і література).

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З НАУКОВИМ ТЕКСТОМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

У тезах розглянуто сутність наукового тексту як основної форми репрезентації результатів наукового дослідження. Проаналізовано його характерні ознаки, зокрема логічність, раціональність, обґрунтованість і використання спеціальної термінології. Визначено структуру наукового тексту, яка включає вступ, основну частину та висновки. Окреслено основні сфери застосування наукового тексту в освітній, науковій і професійній діяльності. Висвітлено значення наукового тексту як ефективного засобу передавання та систематизації наукової інформації.

Потреба максимально висвітлити наукову діяльність, розвиток суспільства в галузі науки, його прогресивні напрями спонукають науковців до розроблення єдиних вимог до наукового тексту, його кодифікації та вдосконалення. Науковий текст – спосіб репрезентації наукової інформації, результат наукового дослідження; продукт, практика письма, «тривалий індивідуальний досвід, процес написання, ... безпосередня робота пером на